

УДК 339.137

А. О. Семенчук,
аспірант та асистент кафедри економіки підприємств,
ДВНЗ "КНЕУ ім. В.Гетьмана"

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМИ ПЕРЕВАГАМИ НА ЗАСАДАХ РЕКОНВЕРСІЇ

У статті окреслено етимологію поняття "реконверсія", зв'язок даного поняття з процесом управління та утримання конкурентних переваг швейних підприємств. Наведено обґрунтування реконверсійної технології управління конкурентними перевагами, відзначена його практична функція.

The article presents etymology of conception reconversion. There is connection between this term, the management process and the retention of the competitive advantages of the clothing enterprises. Also, this article deals with explanation of reconversion technology of the competitive advantages management and observed its practical function.

Ключові слова: реконверсія, реконвалесценція, конверсія, конкурентне поле, конкурентні переваги, управлінський механізм, інноваційний бізнес, швейна галузь, легка промисловість.

Key words: a reconversion, a recovery, a conversion, the competitive sphere, the competitive advantages, the mechanism of management (control mechanism), the innovative business, the clothing industry, the light industry.

ВСТУП

В умовах високої динамічності функціонування середовища змінюється економіка, її параметри, а також механізми впливу на неї. За такої ситуації підприємства не встигають відслідковувати ці зміни і трансформуватись відповідно до них. Науковці й дослідники розуміють дану проблему, вивчають її та намагаються запропонувати дієві механізми, які могли б вплинути на функціонування підприємств, а, як наслідок, і на галузь в цілому.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

На сучасному етапі розвитку української економіки підприємства намагаються знайти ефективні важелі управління та застосувати їх у господарській діяльності підприємства. Ринкова економіка примушує господарюючих суб'єктів використовувати широку низку різноманітних важелів для утримання конкурентних позицій. Даного стану можна досягти за допомогою використання якісної сировини, створення унікального та практичного продукту з сучасним оформленням та дизайном, вивчення майбутніх пріоритетів споживачів, формування відповідної бізнес-моделі підприємства. Одним з таких важелів є реконверсія, реконверсійна технологія.

РЕЗУЛЬТАТИ

Дослідження етимології поняття "реконверсія" необхідно починати з визначення конверсії. Це слово використовується для позначення будь-якого процесу перекладання або перестановки, транспонування. У логічному сенсі воно вживається для позначення операції, за допомогою якої переставляються у зворотному порядку терміни пропозиції. У психоаналізі воно використовувалося для позначення "транспонування психічного конфлікту й спроби розв'язання конфлікту в соматичних, моторних або сенситивних симптомах" [1].

Латинське слово *conversio* відповідає фактично двом грецьким словам з різним значенням — *epistrophe*, що означає "зміна орієнтації" і визначає ідею повернення (повернення до першооснови, повернення до себе), та *metanoia*, що означає "зміна думки", "каяття" і має на увазі ідею мутації й відродження. Тобто в понятті конверсії є внутрішнє протиставлення між ідеєю "повернення до першооснови" й ідеєю "відродження".

Проблема конверсії, яка розглядалася раніше, головним чином, у її військово-економічному вимірі, в наш час значно більшою мірою визначається широким набором різнопланових і діалектично суперечливих чинників внутрішньо- та зовнішньополітичного, економічного, соціального, гуманітарного й екологічного порядку, без урахування яких неможлива оптимізація цього процесу. І згодом на базі конверсії виникло нове поняття — реконверсія.

Сучасне визначення терміну реконверсія в перекладі (лат *re* — повторно відновлена дія, відновлення + лат. *conversion* — повернення назад, переверот, зміна напрямку) означає перетворення, перебудову, перепрофілювання, а також передбачає здійснення структурних зрушень в сфері виробництва, капітальних вкладень і зовнішньоторговельного обігу, проведення в більшості випадків грошової реформи, зміну юридичної регламентації господарської діяльності; заміну одних об'єктів виробництва іншими або одних фінансових інструментів на інші [2].

Вперше реконверсія згадується в книзі Монік де Сен-Мартен "Простір дворянства", де розглядаються різні соціальні інститути, що сприяють відтворенню "дворянського" способу життя (клуби, ралі, асоціації й ін.) та стратегії реконверсії капіталів, що необхідні для підтримки класової позиції. У різні історичні періоди були різноманітні механізми реконверсії. Вказано, що масові реконверсії належать до періоду після другої світової війни. Основні види реконверсійних стратегій — конвертація символічного капіталу в економічний (наприклад, входження дворян у раду директорів індустрій) і конвертація економічного капіталу в сертифікований культурний капітал (тобто дипломовану освіту, переважно в престижній школі). Дворяни віддають перевагу не приватному сектору, а публічному. Значну роль у їхніх реконверсійних стратегіях відіграє соціальний капітал (корисні зв'язки), вони віддають перевагу професіям із вільним графіком, де потрібне застосування навичок світського життя (банківський сектор, страхування, маркетинг, мас-медіа, аудіо-відео, арт-ринок) [3].

У подальшому реконверсія здебільшого асоціюється лише з процесом переведення економіки країни після закінчення війни на виробництво громадянської продукції. Одночасно з реконверсією відбувається відновлення економіки.

У капіталістичних країнах реконверсія здійснюється стихійно, в умовах гострої конкурентної боротьби, супроводжується зростанням безробіття у зв'язку зі скороченням військових замовлень. Збереження монополіями високих цін на споживчі товари дозволяє їм перекласти на плечі працівників витрати, пов'язані з реконверсією. Після II-ї світової війни 1939—1945 рр. реконверсія і відбудова народного господарства країн Західної Європи багато в чому здійснювалися за планом Маршалла, що призвело до активізації експорту американського капіталу й посиленню політичного впливу США.

Як свідчить аналіз наукової літератури, реконверсія набуває широкого використання в процесі управління сучасними багатокомпонентними процесами, яким є управління конкурентними перевагами. А саме, категорію "конкурентна перевага" ми визначаємо як позитивні відмінності підприємства від конкурентів у деяких або в усіх видах діяльності, які забезпечують підвищення економічної ефективності й виживання за рахунок постійного пошуку нових можливостей, швидкої адаптації до змін та умов конкурентної боротьби. Конкурентні переваги ґрунтуються на економічних факторах, нормативно-правових актах, техніко-технологічних аспектах, географічних та демографічних факторах, зумовлені адміністративними заходами, рівнем розвитку інфраструктури ринку, чіткою та правильною поінформованістю, а також можуть бути структурного плану та неправового характеру. До формування та управління таких конкурентних переваг і повинні прагнути підприємства.

Ми виходимо з того, що сучасні конкурентні відносини і особливо механізми визначення конкурентних переваг підпадають під вплив циклічності — загальнотеоретичного процесу розвитку економіки в цілому і її суб'єктів. Тобто слід враховувати, що конкурентні переваги у кожному новому циклі набувають нових ознак: ресурсних, організаційних, технологічних, інформаційних та ін., і кожний новий цикл — це якісно нові відносини.

На жаль, реконверсія і як термін, і як процес починає використовуватись переважно в зарубіжних публікаціях. Саме реконверсія як процес дозволяє відслідковувати, впливати, розвивати, збагачувати механізм управління конкурентними перевагами. Осмисливши і реалізувавши даний механізм підприємства, і галузь зокрема, перейдуть в нову нішу з іншими аспектами та параметрами.

Ми вважаємо, що стосовно дослідження багатфакторних складних ринкових процесів, яким в першу чергу є конкуренція, найбільш логічним є використання терміну реконверсія. Саме дана технологія визначає зіткнення сутності явища з процесом управління, дозволяє відслідковувати, управляти, оцінювати, формувати, впливати й т.ін. на сучасну категорію "конкурентні переваги".

Об'єктами реконверсії управління конкурентними перевагами є, перш за все, мінливість ринкового поля, особливо з точки зору ресурсного забезпечення найбільш ринково орієнтованого виду діяльності з виготовлення товарів легкої промисловості, зокрема швейних виробів. Специфікою даної галузі є:

— нерозвинута індустрія моди в Україні є причиною переважної орієнтації швейних підприємств на виробництво, а не на кінцевого споживача;

— відсутність власної сировинної бази на території України;

— робота за толінговими схемами (більшість підприємств галузі (70—80% виробництва відбуваються на дачальницькій сировині));

— слабко розвинута логістична інфраструктура галузі, що ускладнює процес поширення готової продукції підприємств;

— проблеми з менеджментом, спеціалістами та іншим персоналом;

— недоступність кредитування для підприємств промисловості;

— незначне бюджетне фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт по розробці нових технологій, яке в останні роки й загалі відсутнє;

— неврегульованість законодавчої бази, а особливо податкової;

— вагома частка виробництва перебуває у тіньовому секторі, дані про який не відображаються в фінансовій звітності підприємств й галузі відповідно.

На нашу думку, використовуючи реконверсійну технологію в процесі виробництва товарів широкого вжитку, тобто продуктів швейних підприємств, в галузі почнеться новий період — реконвалесценція. Даний термін найчастіше вживається в сфері медицини, але зважаючи на складну ринкову ситуацію в економіці, а особливо в легкій промисловості, використання його є доречним. Суть "реконвалесценції" визначають як процес відновлення стану об'єкта від перебування в складних економічних, технологічних або природних умовах до повного відновлення порушених функцій. Всі підприємства, які перебували і перебувають на етапі спаду виробничої активності та відносять себе до кризових підприємств, в період оздоровлення, за допомогою добре відомих дієвих механізмів, переживають період реконвалесценції.

Зважаючи на те, що галузь швейних підприємств перебуває на етапі занепаду, ми вважаємо, що застосування реконверсійної технології призведе до періоду реконвалесценції.

ВИСНОВКИ

Виходячи із семантичного змісту терміну "реконверсія" (англ. — знову, заново, оборот, перетворення, повторне перетворення, пристосування до нових умов), а також з огляду дуже обмежений обсяг літератури з даної проблеми найбільш результативним її вмістом є розробка інноваційної технології безперервного використання виробничих (сировинних) ресурсів. Для України, з її вичерпаністю природних сировинних ресурсів і майже відсутністю ресурсів ринковоорієнтованого сектора економіки — легкої промисловості, актуальність такої технології важко переоцінити.

В обґрунтуванні технології управління конкурентними перевагами на засадах реконверсії ми наводимо тезу про необхідність розробки таких управлінських важелів, які враховували б фактори ринкового середовища: мінливість, взаємозалежність, плінність.

Загальновідомий науково-практичний управлінський апарат не враховує відзначену ринкову специфіку. Навіть за умов внесення "косметичних" уточнень, певних трансформацій і т. ін., на нашу думку, діюче управлінське поле не дозволить сформуванню сучасний конкурентоспроможний механізм управління конкурентними перевагами ринковоорієнтованої швейної галузі.

Тому ми пропонуємо у якості найбільш прийнятної інноваційну технологію управління конкурентними перевагами на засадах реконверсії. Внаслідок реалізації реконверсійної технології, складових стратегій інноваційного бізнесу українська економіка набуває ознак цивілізованої інноваційноорієнтованої економіки. Саме відзначені параметри і складові інноваційного бізнесу, їх комплексне практичне втілення створять інноваційно привабливе середовище в цілому, а не за окремими наявними, навіть унікальними, інноваційними досягненнями.

Література:

1. Лапланш Ж., Понталіс Ж.-Б. Словарь по психоанализу / Букинистическое издание. — М.: Высшая школа, 1996. — С. 623.

2. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубчинського.

3. M.de Saint-Martin. L'espace de la noblesse — Paris: Metailie, 1993. — (Серия "Collection Legons des choses").

Стаття надійшла до редакції 28.10.2009 р.